

ΚΑΝΕΝΑ ΕΝΤΟΜΟΚΤΟΝΟ δε στάθηκε ικανό να καταστείλει τα σμήνη των κουνουπιών. Μόνο ένα αεράκι, που φύσηξε την Παρασκευή –την πρώτη Παρασκευή του Ιουλίου–, εκτός που δρόσισε, πήρε κι όλους τους «ανωφελείς» αγγέλους, όπως τους έλεγε η Όλγα για να διασκεδάσει τον εκνευρισμό μας, τους πήρε και τους σκόρπισε άγνωστο πού. Έτσι, εντομοκτόνα σπρέι, αλοιφές, σιχαμερά λάδια, καρβουνάκια, σπιράλ και σκόνες μπήκαν κάτω απ' το νεροχύτη της κουζίνας.

Το δηλητήριο, ή αυτό που νόμιζα σαν δραστικό φάρμακο για την απομάκρυνση των ερπετών, το 'κρυφα πίσω απ' τα αστυνομικά. Τα περισσότερα απ' αυτά είχαν διαβαστεί πέρσι ή και πρόπερσι, όσο καιρό δηλαδή είχαμε νοικιάσει το σπίτι, αλλά μερικά, όπως κάτι Πατρίτσια Χάισμιθ, κιτρίνιζαν στο ράφι περιμένοντας τις μεγάλες αϋπνίες για να τα πιάσω στο χέρι.

Δεν ξέρω τι έπαθα και κουβάλησα τόσα εγκλήματα και θανάτους σε φτηνιάρικες εκδόσεις, αφού δεν είχα καιρό – δεν έμενε στ' αλήθεια ελεύθερος καιρός για διάβασμα κι ας βρισκόμασταν περίπου δυόμισι μήνες κάθε καλοκαίρι, τα τρία τελευταία χρόνια, σ' αυτό το μέρος. Τα κορίτσια

όμως τα ξεκοκάλιζαν κρυφά, παρόλο που άρπαξαν κάτι ξεγυρισμένες σφαλιάρες όταν ρούφηξαν το χειρότερο του Έντγκαρ Ουάλας, με αποκεφαλισμούς και απίθανες καταστάσεις «Υπό την σκιάν του φόβου», όπως έγραφε στο εξώφυλλο.

Τον Ουάλας τον πληρώσαμε όλοι με ουρλιαχτά στις τρεις το πρωί απ' την Αύρα και τη Χλόη και με εμετούς. Έτρωγαν κι ασύστολα καρπούζια και πεπόνια, συν το σάβνταρ καλοκαιρινό κρύωμα, αφού γυρνούσαν όλη μέρα γυμνές, πλατσουρίζοντας στα βαλτόνερα της αυλής. Πάντως και πυρετό ανέβασαν – έστω δέκατα, αλλά μήπως δεν ήταν πυρετός... Υποψιαζόμασταν και την ελονοσία, εξετάσαμε κι αυτή την εκδοχή –με τόσο κουνούπι και λιμνάζοντα νερά– και βέβαια τις ορκίσαμε ότι «ποτέ ξανά τα αστυνομικά του μπαμπά και ειδικά τον Έντγκαρ Ουάλας».

Αυτό ήταν πια το ανέκδοτο του τελευταίου καλοκαιριού, που κυκλοφορούσε από βεράντα σε βεράντα. «Ποτέ ξανά Ουάλας». Μέχρι κι ο Οδυσσέας έσπασε το φράγμα της σιωπής του για να ρωτήσει: «Αλήθεια, πώς σας ήρθε καλοκαιριάτικα ο Έντγκαρ Ουάλας». Η Σοφία, που είχε πάρει απόφαση τη σιωπή του και διπλασίασε το κάπνισμα αφότου οι γιατροί τού έδιναν παράταση ως τα Χριστούγεννα ή και πιο μπροστά (με τον καρκίνο του Οδυσσέα ποτέ δεν ήσουν σίγουρος), πήρε την ερώτηση-απορία για αναθάρρια απ' την αρρώστια κι έψησε κέικ.

«Κέικ με κουνούπια και μύγες» αποφάνθηκαν οι «δespoινίδες», ώσπου δοκίμασαν και είδαν πως τα μαύρα κομματάκια ανάμεσα στην κίτρινη ψίχα ήταν σταφίδες και σοκολάτα. Στο μεταξύ είχε σταματήσει και το «σαρ-σαρ-σαρ» μιας ψιλής βροχής που επέτεινε τη ζέστη κι έκανε τη

βλάστηση των τριών αυλών μας ακόμη πιο απειλητική. Τα καλάμια, που έτοι κι αλλιώς θα τρυπούσαν το χώμα και χωρίς βροχή, τώρα πετιόνταν αιχμηρά, πράσινα, με μια ιδέα κόκκινο της σκουριάς στην άκρη. Μεσ σε μια νύχτα, βιαστικά, ύψωναν ανάστημα λογχίζοντας την πηχτή ατμόσφαιρα κι αποκεί και πέρα στόχευαν κατευθείαν τον ουρανό. Έναν ουρανό άσπρο, χαμηλωμένο επικίνδυνα πάνω απ' τις στέγες και τα δέντρα, που κατά τη μεριά της θάλασσας, δηλαδή τρία μέτρα έξω απ' την αυλόπορτά μας, γινόταν ένα μαζί της, αποκτώντας το χρώμα του τσιμέντου. Πόσα καλάμια μπορούσαμε να κόβουμε κάθε μέρα με τέτοια βλάστηση; Στην αρχή ήταν διασκεδαστικό να τσακίζουμε τους τρυφερούς μοβ λαιμούς τους που πρόβαλλαν μέσ' απ' τη λάσπη. Μια, δυο... βαρεθήκαμε. Ήταν και η βροχή και η ζέστη που βάραινε τα χέρια. Τα δάχτυλα στο δεξί μου χέρι ήταν μονίμως πρησμένα. Η βέρα είχε χαθεί στο κρέας μελανιάζοντας το νύχι, τα πόδια ασήκωτα, καμιά αλαφράδα στις κινήσεις. Γι' αυτό απορούσαμε όλοι με το κέφι των κοριτσιών. Παιδιά ήταν. Παιδιά, παιδιά, αλλά ούτε η όρεξή τους κόπηκε ούτε η γλώσσα μαζεύντηκε, όλο «σους και σους» ήμασταν και «πιο σιγά, ο κόσμος κοιμάται», ώσπου στο τέλος πέρασαν στην ασυδοσία, τρέχοντας μες στα βρομόντερα κι αποκεί στο σπίτι, κι αποκεί στη θάλασσα και στους βάλτους, κουβαλώντας ψόφια πουλιά και αρουραίους στο πίσω μέρος του σπιτιού, κάνοντάς τους κηδείες με λυρικούς επικήδειους, μιμούμενες φωνές τεράτων.

Δε θυμάμαι πόσα τέτοια κουφάρια έθαιψαν στο νεκροταφείο τους. Είχαν κατασκευάσει μάλιστα και σταυρούς, τους έμπηγαν εύκολα στη λάσπη, έπαιζαν τις χήρες και τα ορφανά, όλη την γκάμα της ορφάνιας, με λυγμούς και

χειρονομίες και σουσουδισμούς. Κι ύστερα, σκασμένες στα γέλια, με τα μακό βρακάκια σ' ελεεινά χάλια απ' τα χώματα, ξάπλωναν στα μωσαϊκά της βεράντας.

Κάποτε το χάχανο τέλειωνε απότομα:

«Μπαμπά, η Αύρα λέει ότι πονά η κοιλιά της κι εγώ...»

«Να μην ακούσω κιχ. Να πονάτε. Καλά να πάθετε. Να πονάτε και ψόφος».

«Η μαμά κοιμάται... αλλά η Χλόη πονά και στην κοιλιά και στο πόδι. Πάτησε ένα σκουριασμένο καρφί που βγήκε μέσ' απ' το χώμα».

Οι κόρες μου ήταν φριχτές ψεύτρες. Έκαναν τα πάντα για να μας ταράξουν, υπολόγιζαν στην ευαισθησία μας για τα σκουριασμένα καρφιά που έκρυβαν τα χώματα, αφού με άφηναν ασυγκίνητο οι πονεμένες κοιλιές τους. Η Όλγα κοιμόταν και δεν είχα σκοπό να την ξυπνήσω για ν' ανακαλύψουμε την υποτιθέμενη μόλυνση στο πόδι της Χλόης μεσημεριάτικα. Ήξερα και βαριόμουν απέραντα εκείνα τα «καλού κακού να της κάνουμε αντιτετανικό» – και τρέχα στο Κέντρο Υγείας του Μαραθώνα, γιατί κοντά μας δεν υπήρχε ούτε φαρμακείο ούτε τίποτα, ούτε ο γιατρός παραδίπλα συνήθιζε να κουβαλά ορούς, ούτε καν ασπιρίνη είχε στο σπίτι ούτε ιώδιο, τόσο σιχαινόταν τα φάρμακα κι ό,τι του θύμιζε τη δουλειά του.

Τα κορίτσια με κοίταξαν με κακία, μου έβγαλαν τη γλώσσα μορφάζοντας, σίγουρες πως δε θα τις πάρω στο κατόπι κι έτρεξαν προς τη θάλασσα ξυπόλυτες, ξεφωνίζοντας δήθεν τρομαγμένες απ' το ενδεχόμενο να τους επιτεθώ. Ξαφνικά, στα μισά του δρόμου που οδηγούσε στην εξώπορτα σταμάτησαν κι η Αύρα, κοιτάζοντας συνωμοτικά την αδελφή της, με φωνή γεμάτη δέος είπε:

«Είδαμε φίδι, μπαμπά».

Το επανέλαβε κι η Χλόη:

«Φί-δι. Κατάλαβες; Φίδι. Ένα φίδι είκοσι μέτρα, μαύρο, με χρυσές κορόνες και... δαχτυλίδια. Είχε παντού δαχτυλίδια».

«Και σκουλαρίκια. Μπαμπά, μας ακούς;»

Τις άκουγα. Είχαν δει φίδι με κορόνες και δαχτυλίδια και σκουλαρίκια, είκοσι μέτρα μακρύ.

«Ε, και;» μίλησα.

Το σκυλί πετάρισε το βλέφαρο, σήκωσε την ουρά του καχύποπτο απ' τον τόνο της φωνής μου και ξανάπεσε σε λήθαργο, νανουρισμένο απ' τις συγχορδίες των βάλτων.

Ούτε πρόπερσι ούτε πέρσι θυμάμαι στάσιμα νερά και βατράχια μέρα μεσημέρι. Τα τζιτζίκια και το αηδόνι μες στον ευκάλυπτο, ναι. Αλλά τα βατράχια ήταν φρούτο της βροχής του τελευταίου καλοκαιριού.

«Σου το 'παμε για να το ξέρεις...»

Τα κορίτσια, με τραγουδιστές φωνές, μπήκαν στην ομίχλη που άρχιζε ακριβώς στις πικροδάφνες κάτω απ' τα αρμυρίκια και τους ευκάλυπτους –δέκα και πλέον μέτρα ψηλοί ευκάλυπτοι– και χάθηκαν.

Άκουγα τα γέλια της Χλόης κι αμυδρά θυμάμαι που γλίστρησε η εφημερίδα απ' τα χέρια μου κι έκλεισα τα μάτια. Έλειτα, θα 'ταν τέσσερις παρά, κάτι βιαστικό, κάτι γρήγορο κι απροσδιόριστο σύρθηκε στις μεγάλες καλαμιές του φράχτη, ακριβώς απέναντι απ' τη βεράντα. Χάιδεψα το σβέρκο μου νυσταγμένος ακόμη, απορώντας με την ταχύτητα εκείνου του θορύβου. Ίσως να τον ονειρεύτηκα, σκέφτηκα. Το σκυλί γρύλισε κουλουριασμένο, αναποφασιστο αν έπρεπε να δράσει. Έβγαλε έναν παραπονεμένο

λυγμό φόβου, αδυναμίας –ποιος ξέρει– και προτίμησε τα όνειρα.

Θέλησα να φωνάξω τα κορίτσια, είχε αρχίσει πάλι η βροχή σιγανή και διάφανη, απ' το ταπ-ταπ των φύλλων καταλάβαινες πως έβρεχε, τα κουνούπια δεν περίμεναν καν τα προσχήματα της νύχτας για να επιτεθούν. Μια δίψα ξετυλίχτηκε στο λαρύγγι μου. Όλα είχαν πάρει πια κινήσεις ερπετών με ελαστικούς σκελετούς. Η δίψα ξετυλίχτηκε, το σώμα μου αναδιπλώθηκε, τα μάτια μου γέμισαν νοσταλγία για παγωμένο νερό ή κάτι πιο γλυκό ή κάτι πιο αναβράζον, στο στόμα μου η γλώσσα γεύτηκε τη σιγουριά ενός δηλητηρίου.

Τι φάγαμε για μεσημέρι; Μελιτζάνες με υπέροχα πένθιμα χρώματα. Τηγανητές μελιτζάνες. Τα χέρια μου ήταν γεμάτα νερό και οι ώμοι μου νεκρά λουλούδια απ' το γιασεμί που αγκάλιαζε βεράντα, κάγκελα και τοίχους. Σύρθηκα ως το ψυγείο κι έχωσα το πρόσωπο στην κατάψυξη.

«Είναι πέντε;» μουρμούρισε η Όλγα από μέσα.

«Τέσσερις...»

«Τα κορίτσια; Τι είναι αυτό; Πάλι βρέχει...»

Έκλεισα απαλά την πόρτα του δωματίου. Είχε ανάγκη από ύπνο. Στις εφτά θα 'φευγε όπως κάθε απόγευμα για τον πατέρα της. Τον είχαμε με τρεις βάρδιες εναλλάξ, τρεις γυναικες Αιθιοπές. Η Όλγα καθόταν μαζί του δυο ώρες κι επέστρεφε κατά τις δέκα. Ο γέρος ήταν κατάκοιτος τον τελευταίο χρόνο στο σπίτι του στην Κυψέλη. Η Όλγα δεν είχε αδελφια κι έτσι είχε φορτωθεί ολομόναχη την ανημπόρια των γονιών της. Η μητέρα της πέθανε πριν πέντε χρόνια, τώρα ήταν η σειρά του γέρου – κι αργούσε. Δεν τη ρώτησα

αν εκείνος καταλάβαινε ότι λείπαμε σε διακοπές, αν τη γνώριζε πια, αν αναρωτιόταν για τα μελαψά πρόσωπα με τα λειψά ελληνικά που του 'διναν φάρμακα, νερό και του σαπουνίζαν τ' απόκρυφά του. Αν είχαν κάποια σημασία όλα αυτά σ' ένα τέλος που αργούσε. Πλησίαζε τα ενενήντα, αλλά τον θυμάμαι και νεότερο. Δεν είχε ερωτήσεις. Δε ρωτούσε ποτέ. Μόνο μια φορά, για το πώς θα ονομάσουμε τη μικρότερη. Του απαντήσαμε «Χλόη», το όνομα της γυναίκας του. Δε σχολίαζε. Έβλεπε ειδήσεις στην τηλεόραση, διάβαζε την *Καθημερινή* από συνήθεια, τώρα πέθαινε και εξαιτίας του βρήκαμε αυτό το σπίτι πρόπερσι, για να 'μαστε κοντά στην Αθήνα.

Πριν τον Μαραθώνα. Σ' ένα αναπάντεχο μέρος που δεν είχε όνομα, δεν είχε δρόμο να περνά μπροστά απ' τα τρία σπίτια που ήταν κρυμμένα καλά μες στους δασωμένους κήπους. Τρία σπίτια ήταν εξαρχής στο μέρος εκείνο. Παρκάραμε το αυτοκίνητο σ' ένα ξέφωτο στην άκρη του παραλιακού δρόμου που ερχόταν απ' τον Τύμβο του Μαραθώνα κι έστριβε προς την πλαζ του Σχοινιά και προχωρούσαμε πεζή τριακόσια μέτρα.

Πέρα, το πευκοδάσος του Σχοινιά, τα γούνιντ-σέρφιγκ με τα χρωματιστά πανιά και τα φουσκωτά με τις δυνατές μηχανές, που χάραζαν τη θάλασσα. Εμείς ήμασταν δυο με τρία χιλιόμετρα μακριά. Τόσο το υπολόγιζα. Το πολύ τρία, αλλά ποτέ δεν αποφασίσαμε να περπατήσουμε παραλία παραλία και να φτάσουμε στην αμμουδερή πλαζ, που έλεγαν πως ήταν μια «μολυσμένη Καραϊβική».

Ο γιατρός την έλεγε έτσι και δήλωνε πως προτιμά τη δική μας ακτή με τους αχινούς και τα άγαρμπα βότσαλα. Αχινό δεν πατήσαμε τρία χρόνια που ερχόμαστε, αλλά

είχαμε το νου μας γιατί το 'πε ο γιατρός, κι ας ξέραμε πως του άρεσε να σκορπά σ' όλα μια αμφιβολία και μια διασκεδαστική απειλή που μας γοήτευε κατά βάθος, γιατί ανέβαζε το κύρος της επιλογής μας.

Το μέρος βέβαια δεν έμεινε ανώνυμο, όσο κι αν μας βόλευε κάτι τέτοιο. Η Αύρα στα μισά του πρώτου μας καλοκαιριού το βάφτισε «Εκεί που είναι το πεσμένο δώδεκα» από μια πινακίδα μ' ένα «12» γερμένη, σκουριασμένη, άθλια κι αθέατη μες στις καλαμιές. Να όμως που την είδε η Αύρα κι έτσι ξέρουμε πως μένουμε «Εκεί που είναι το πεσμένο δώδεκα».

«Φώναξέ τες απ' τη θάλασσα... Χριστέ μου, πού γυρνούν τα τέρατα...»

«Είναι μόνο τέσσερις», την καθησύχασα κλείνοντας την πόρτα.

Έξω η βροχή δυνάμωνε κι ως τις τεσεράμισι έριχνε καρεκλοπόδαρα, σαν κανονική βροχή.

«Μπαμπάαα... είμαστε στη Σοφίααα... Ακούς; Μπαμπά, στη Σοφίααα», ακούστηκαν οι φωνές τους πίσω απ' τη βροχή, πίσω απ' τη θάλασσα, πίσω απ' το πράσινο.

Πήγαν στη Σοφία ή τις περιμάζεψε η Σοφία.

Το σκυλί ορθώθηκε, γάβγισε ευτυχισμένο για τη δροσιά, που μπήκε με την ευωδιά του γιασεμιού στους πόρους μας. Ανάσαινα γιασεμί, θάλασσα, τα ιώδια, την αρμύρα, το καθαρό νερό που διέλυε τις ελώδεις κρούστες με τις φωλιές των βατράχων. Τα κουνούπια τότε ήταν που εξαφανίστηκαν, αφήνοντας μονάχα τα ίχνη τους στο μπράτσο μου και κάτω κάτω στον αστράγαλο.

Έσταζαν οι ευκάλυπτοι άρωμα-δροσιά κι ήρθαν στο νου μου τα στόματά μας όταν, παιδιά, τα παραγεμίζαμε καραμέλες ευκάλυπτο, για να σκεπάσουμε τη μυρωδιά του τσιγάρου.

«Να μυρίσω, να μυρίσω», έλεγε ο πατέρας μου και μας βαρούσε με τη λωρίδα, γιατί ο ευκάλυπτος και η ψύχρα που αναδυόταν απ' το χνότο μας φανέρωναν ενοχή.

Χαμογέλασα στη μακρινή ανάμνηση και γύρισα απότομα μ' ένα ρίγος στην πλάτη, γιατί κάποιος μου φάνηκε πως πήρε το χαμόγελο και το 'κανε χάχανο. Το σκυλί με κοίταξε απορημένο. Γάβγισε στη βροχή που ξέπλενε τις άρρωστες βροχές τόσων ημερών. Τα γιασεμιά έγερναν κάτω απ' το βάρος του νερού. Δεν ήταν κανένas. Ούτε πίσω ούτε στο πλάι. Άκουσα το ψυγείο. Σηκώθηκε η Όλγα. Κάπου τρεμόπαιξε ένα φλιτζάνι στο πιάτο. Πάνω απ' τα αρμυρίκια φάνηκε μια φάσα γαλάζιος καλοκαιριάτικος ουρανός με ρόδινα στίγματα. Το κυματάκι έφτασε λαγαρό ως τη βεράντα.

«Όλγα, έλα ν' ακούσεις το κύμα. Επιτέλους».

Μετά, όσο ετοιμάζε καφέ, έχωσα το φάρμακο για τα ερπετά πίσω απ' τα βιβλία του Έντγκαρ Ουάλας.

Στις έξι η Όλγα ήταν ακόμη στο μπάνιο. Εκείνη η ανάσα που έφερε η βροχή την ξύπνησε απ' το λήθαργο τόσων ημερών –τόσες μέρες οι κινήσεις μας ήταν μηχανικές, κάναμε έρωτα και μόνο πάνω στη μισή ώρα μας περνούσε η υποψία πως τελειώσαμε, κατάκοποι μες στους ιδρώτες, πάνω απ' τους άτσαλους πλισέδες των σεντονιών, κάτω απ' το έλεος των εντόμων που ενδεχομένως ήταν «ανωφελείς άγγελοι»– και πέρασε με χένα τα μαλλιά της. Μια ευχάριστη ξινή γεύση ήρθε απ' το μπάνιο. Η καφετιέρα

ρουθούνιζε σαν γάτα –ήταν το πιο παλιό σκεύος στο σπίτι αυτή η καφετιέρα-γάτα– και ειδικά όταν τέλειωνε το νερό στο δοχείο κι όλο το δράμα παιζόταν στο φίλτρο με τους καφέδες του Μισεγιάννη, τότε χαλούσε ο κόσμος. Παλιά καλοκαίρια, με καλαμάκια στον πάτο των μπουκαλιών της γκαζόζας.

Ο γιατρός ήταν ικανός να κάνει ολόκληρο ταξίδι ως το Κολωνάκι για να πάρει καφέ, έτσι και ξεμέναμε. Δε γούσταρε τους έτοιμους, με τη σοκολατένια βελούδινη υφή. Ήθελε φρεσκοκομμένους, σκούρους, πιο ανοιχτούς, πιο μαύρους, εντελώς πίσσα. Όλες τις χρωματικές διαβαθμίσεις με τα γεωγραφικά εχέγγυα της Κολομβίας, της Κόστα Ρίκα, του Μεξικού, λιγότερο της Βραζιλίας και καμιά φορά της Κέννα. Νομίζω πως η χρυσή τομή βρισκόταν στον ανοιχτόχρωμο της Κολομβίας, αλλά δοκίμαζε περιστασιακά και τους υπόλοιπους. Στις κοινές καφετιέρες μας προτιμούσε τον ανοιχτόχρωμο κολομβιανό –η δικιά μας και της Σοφίας ήταν οι «κοινές»– αλλά εκείνος είχε προχωρήσει πραγματικά στα σκοτεινά βάθη των καφέδων. Διέθετε όλα τα «θυμιατηράκια», όπως τα έλεγα, του εσπρέσο, γνώριζε με ακρίβεια τις ρατσιστικές λεπτομέρειες ανάμεσα στον γαλλικό και τον αμερικάνικο, που περιφρονούσε, κορόιδευε τη Σοφία πως ο καφές της είναι εφάμιλλος αυτού που σερβίρει η Ολυμπιακή στις πτήσεις της και, όταν μας ζώναν τα δύσκολα, παράγγελλε κλαψιάρικα στην Όλγα έναν «τούρκικο, όπως ξέρεις».

Δε θυμάμαι πώς και γιατί η Όλγα βρέθηκε εξπέρ του «ελληνικού», που ο γιατρός, αδιαφορώντας για την εθνική μας ευαισθησία, παράγγελλε σαν... τούρκικο. Νομίζω ότι ήταν μέρος μιας δραματικής προσπάθειας να συμμαρτυρούμε

την εσάνς της δυστυχίας του. Μια εσάνς που έπρεπε να καταθέσεις όλη την ένταση της όσφρησής σου για να γίνεις συμμετοχός της, αφού θέμα της ήταν ο έρωτας για τον Πέτρο. Μόνο που έπρεπε, τηρώντας τους κανόνες του παιχνιδιού, ν' ακολουθήσεις την άγονη γραμμή που οδηγούσε στη δαντέλα των αισθημάτων του, αλλού διάφανη κι αλλού αδιαπέραστη, πυκνή και σκοτεινή σαν βυθός φλιτζανιού με μαύρο καφέ.

«Γιατί τον λες γιατρό κι όχι Δημήτρη;» ρωτούσαν οι κόρες μου ενοχλημένες απ' το «γιατρέ», που τους φαινόταν εχθρικό και παγερό, γιατί τον λάτρευαν με τον τρόπο τους. Λάτρευαν την ευγένεια, τους ήπιους κι επιτήδειους χειρισμούς του όταν πάσχιζε να τους αποσπάσει γνώμες για τους άλλους – τα 'παιζε αυτά τα παιχνίδια ο γιατρός–, τη λεπτομέρεια στο καθετί που έκανε, λάτρευαν τα στικς από πατσουλί που έκαιγαν στο στίπτι του – αν και είχα την υπόνοια πως δεν ήταν απόλυτα πατσουλί... Το θεωρούσαν τιμή να τις αφήνει να παρατηρούν μέρος μιας ζωής που είχε κάτι το... ινδικό. Αυτό το ξεφούρνισε η Αύρα στο τραπέζι ένα μεσημέρι και κόντευα να πνιγώ.

«Ζουν κάπως ινδικά», είπε.

«Ποιοι “ζουν”, παιδί μου;»

Ο πληθυντικός με γαργάλησε κι η Όλγα έσκυψε προς τη Χλόη μ' ένα «Εσύ τρώγε...»

Η κόρη μου αρνήθηκε να αναλύσει το «ζουν», αλλά ήξερε πολύ καλά πως όλα αυτά τα παπούτσια κι οι σαγιονάρες στο χολ του γείτονά μας δεν ανήκαν μόνο στο γιατρό. Όσο για τον «ινδικό τρόπο ζωής», κάπου έβρισκε εξωτική τη συμβίωση δύο ανδρών, με κοινό παρονομαστή τα λαχούρια απ' το Κασμίρ, τα στικς του πατσουλί και του

σάνδαλου και τους χαρτοκόπτες από ισόβια αρωματικό ξύλο.

Η Όλγα με κατακεραύνωσε με τα μάτια.

«Δεν είναι ώρα για τέτοιες συζητήσεις... και μία των ημερών θα πας κι εσύ, Αύρα, στην Ινδία».

«Θα 'ρθω κι εγώ», είπε η Χλόη και το θέμα έληξε με δυο φέτες καρπούζι στα χέρια κι ένα τρεχαλητό ως το βούρκο που γεννούσε ψοφίμια και θρήνους βατράχων...

Ωστόσο, ένα απ' τα υγρά μεσημέρια της άπνοιας τις τσάκωσα στο πίσω μέρος του σπιτιού να παίζουν με το ντους. Γιατί είχαμε ντους στην αυλή, που πολύ μας βόλεψε. Κάτω απ' το νερό η Αύρα, τσίτσιδη, είχε αναγκάσει τη μικρή τη Χλόη να γονατίσει μπροστά της, αγκαλιάζοντας σφιχτά τα πόδια της.

«Πες θα σ' αγαπάω ως το θάνατο», τη διέταξε.

«Θα σ' αγαπάω ως το θάνατο», είπε η μικρή.

«Θα πεθάνουμε μες στα ψέματα, αγάπη μου».

Η Χλόη την κοίταξε απορημένη, με τα μαλλιά της κολλημένα στα γόνατα της Αύρας. Της Αύρας που, με κρυμμένο το πρόσωπο στα κοκκινισμένα απ' το νερό χέρια της, έκλαιγε.

«Κλεις στ' αλήθεια, Αύρα;» τη ρώτησε.

«Δεν ξέρω. Ας είναι κι έτσι», απάντησε εκείνη με τυφλό βλέμμα, χαϊδεύοντας το κεφάλι της αδελφής της.

«Ξέρω ότι δεν μπορώ να ζητήσω τίποτ' άλλο».

«Την άλλη φορά είπες “Αυτό είναι όλο κι όλο, μετά ποιος ξέρει...”» παρατήρησε η μικρή.

«Ε... το άλλαξα. Λέγεται και έτσι κι έτσι. Τι σε νοιάζει;»

«Είσαι ζαβολιάρα», φώναξε η Χλόη και τραβήχτηκε

στάζοντας απ' την κορφή ως τα νύχια. «Άλλη φορά να παίζεις μόνη σου. Είσαι ζαβολιάρη...»

«Σε παρακαλώ, μην κλαις, αγάπη μου», απήγγειλε όσο πιο δραματικά μπορούσε η Αύρα.

«Αυτό ήταν πριν και το λες λάθος», αγρίεψε η μικρή και τράβηξε κάτω απ' τις συκιές με την πρώιμη καρποφορία.

Το ξερό χόρτο, ανάκατο με αναιμικές μαργαρίτες, της ερχόταν ως το στήθος. Έπειτα γύρισε κατά την αδελφή της και φώναξε μ' ενθουσιασμό:

«Πατάω πάνω σε μια χελώνα. Έλα».

Ταραγμένος τραβήχτηκα πίσω μη με δουν. Δεν ξέρω ούτε τώρα γιατί ένιωσα τόσο παρείσακτος εκείνη την ώρα στα παιχνίδια τους –που κατά βάθος με τρόμαζαν–, ανήσυχος με τη σάπια μαγεία του μεσημεριού, που άνοιγε ρωγμές σε πράγματα ξεχασμένα από καιρό. Μέρρες τώρα είχα αυτή την αίσθηση. Ίσως η ζέστη.

Τα τελευταία καλοκαίρια είχαμε όλοι αναλύσει τους εαυτούς μας με διαφορετικές μάρκες ποτών και τσιγάρων, με ημικρανίες κάθε φορά που ανέβαινε η υγρασία, με καφέδες βελούδινους και ξενύχτια, με συζητήσεις-ανταγωνισμούς ποιος είναι πιο δυνατός στο τρέξιμο, στον πόνο, στην αγάπη, στην ηδονή. Κάναμε πως ξέραμε και δεν ξέραμε, προστατευμένοι απ' τα γιασεμιά τον Ιούλιο, τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο. Το χιούμορ έμενε έξω απ' τις πόρτες μας στις δύο ή στις τρεις το πρωί, τότε που πηγαίναμε για ύπνο δίνοντας υποσχέσεις για τα επόμενα μεσημέρια, τα επόμενα απογεύματα και βράδια. Εμείς, των τριών σπιτιών στο «Πεσμένο 12». Και τα παλιοκόριτσα αποτύπωναν

διαλόγους και καμώματα ερήμην μας, μαϊμούδιζαν την άδηλη ζωή μας, έξυναν φόβους και πατούσαν ελεύθερα το καύκαλο μιας χελώνας, αποφασίζοντας πιθανότατα το θάνατό της με πέτρα ή σιδερικό, ατρόμητα για τις συνέπειες. Παιδιά...

Στο πέλμα μου ξύπνησε η ανάμνηση παλιών σανιδένιων πατωμάτων, τσιμέντων, μωσαϊκών ασπρόμαυρων και δροσερών σεντονιών με άρωμα ναφθαλίνης, στην ποσότητα που συνήθιζε η μάνα μου. Ποσότητα αρκετή για καμιά εικοσαριά φτερινίσματα. Είκοσι εγώ και είκοσι ο αδελφός μου. Προσπάθησα να θυμηθώ τα πόδια του. Ούτε το πρόσωπο ούτε το σώμα. Τα πόδια του με το καστανόξανθο τρίχωμα, σαν δυο επιμήκη ανήσυχα δίδυμα ζώα, γεμάτα δύναμη και ανεξαρτησία. Πόδια που παρατηρούσα να μεγαλώνουν, αρνούμενα να συμμορφωθούν στα παιδιάστικα νούμερα παπουτσιών. Ξεπέρασαν τα πέδιλα –ακόμη και τα φιλελεύθερα πέδιλα, με τ' ανοίγματα μπροστά και στις φτέρνες– κι ύστερα προχώρησαν σε κάτι σκιερά μαύρα σκαρπίνια νούμερο σαράντα τέσσερα. Όσο είμαι εγώ απόψε, σκέφτηκα. Πού να 'ναι τα πόδια εκείνα;

Μια λιγούρα θέρισε το στομάχι μου, θυμήθηκα πανικόβλητος μήπως θα 'πρεπε να καταφύγω στα «Ζαντάκ» για το έλκος –αυτός ο καιρός ήταν θάνατος για στομάχια με έλκος–, μετά ο πανικός καταλάγιασε, η σκέψη ηρέμησε, τιθασεύτηκε.

«Αύρασα... Χλόηη... Ελάτε για παγωτό».

Προφασίστηκα το παγωτό για να ηρεμήσω. Ο αδελφός μου ζει εδώ και είκοσι δυο χρόνια στο Σικάγο. Τα πόδια ανήκουν σ' έναν καθηγητή-ερευνητή στο Νορθγουέστερν Γιουνιβέρσιτι, στα βόρεια του Σικάγου.

«Δε θα μας πειράξει στις αμυγδαλές;» απόρησαν κι οι δυο με ύφος θριάμβου.

«Μ' αυτή τη ζέστη...»

Λιποθύμησα μπροστά στο ψυγείο, ακούγοντας μέσ' από παράσιτα τις φωνές τους: «Ο μπαμπάς πέθανε...»

«Κοιμάσαι;» Η Όλγα ήταν έτοιμη να φύγει.

«Ίσως για μια στιγμή. Η δροσιά, βλέπεις...»

«Τηλεφώνησα στη Σοφία. Εκεί είναι. Τις έβαλε κι έφαγαν φασολάκια και χορτόπιτα».

Αναστέναξε ανάβοντας τσιγάρο.

«Πώς πας τώρα στην Κυψέλη...»

«Μην πας...»

«Λοιπόν, στις έντεκα θα 'μαι πίσω. Να φέρω εφημερίδες;»

«Όχι».

«Οι πολυθρόνες είναι μούσκεμα...»

Το γιασεμί αναδευόταν απαλά απ' το φρέσκο αεράκι που έστελνε η θάλασσα.

«Το βράδυ θα κάνουμε καμιά μακαρονάδα. Θα 'ρθουν ο γιατρός, ο Πέτρος και η Σοφία. Ο Οδυσσέας δεν πονά. Έτσι είπε».

«Έτσι έλεγε και πέρσι. Δεν πονά αλλά πεθαίνει».

Έσβησε το τσιγάρο μες στον καφέ της. Έκανε πάντα με συνέπεια όλα αυτά που σιχαινόμουν. Ύστερα με κοίταξε ειρωνικά, έτοιμη να σκαρφιστεί ένα απ' τα εκνευριστικά της χαμόγελα, δάγκωνε τα χείλη της αυτάρεσκα, όπως η Κλαούντια Καρντινάλε στο *II Gatopardo* του Βισκόντι, και αποφαινόταν: «Η σύμβαση του γάμου με προοπτικές μακροχρόνιες...» Με φίλησε στο μέτωπο «πατρικά» –το φιλί

στο μέτωπο ήταν πατρική τρυφερότητα– κι έφυγε να συναντήσει τον ετοιμοθάνατο «αθάνατο» πατέρα της.

Προσπάθησα να μυρίσω τη γεροντική κλεισούρα του δωματίου του γέρου, εκεί, στις παρυφές της Πατησίων. Απολυμαντικό με κολόνια λεμόνι και τηλεορασίλα. Το άρωμα της ζεστής λάμπας και των καλωδίων, ο ιδρώτας που ανάβλυζε μέσα από στεγνούς πόρους, το λεκιασμένο από μαβιές κηλίδες δέρμα, τα χέρια που είχαν ξεκινήσει ήδη την πορεία τους προς το θάνατο. Τα χέρια-τρέιλερ στο σίριαλ του θανάτου. Σκέφτηκα το όνομά μου στο αγγελτήριο της κηδείας. Στα «τέκνα» ή στους «λοιπούς συγγενείς»;

«Αυτή η διφορούμενη λέξη γραμμένη με κεφαλαία δεν έχει κάτι το χυδαίο; Φαντάζεσαι πόσο εύκολα μπορεί ν' αλλάξει ο τόνος απ' τα “τέκνα”;» μουρμούριζε ο Οδυσσέας όταν έπαιρνε την πάνω βόλτα, ειδικά μετά τη χημειοθεραπεία που τον έβγαζε απ' το λήθαργο της αδιαφορίας και τον ξανάκανε «ετοιμόλογο».

«Ετοιμόλογο και χαριτωμένο» τον έβρισκε η Σοφία. Καμάρωνε τις μικρές κακίες –κακίες που είχαν κάτι το καλοπροαίρετο, όπως έλεγε ο ίδιος–, καμάρωνε τον αγαπημένο της «Ιώβ» που ξανάβρισκε τη γλώσσα του, που ξεκολλούσε τις λέξεις του προσεχτικά απ' την πικρή λάσπη του στόματος, που τα χείλη του αποκτούσαν τις παλιές τους δυνατότητες.

Η καλύτερευση της υγείας του σήμαινε απαραίτητα και βόλτα. Βηματισμό πάνω κάτω στη βεράντα με τα γιασεμιά –αράπικο εμείς, χιώτικο αυτοί– και βόλτες με το αναπηρικό καροτσάκι στην άμμο – ή μάλλον σε ελαφρώς

αμμουδερά μονοπάτια και στους τσιμενταρισμένους διαδρόμους που χάνονταν στο πράσινο.

Ο γιατρός, όταν άκουγε το «γκρίτσι-γκρίτσι» του καροτσιού, σούφρωνε το μέτωπο κι επαναλάμβανε το αστείο μεταξύ των «μη καρκινοπαθών». «Έρχεται ο βολτέρος». Τον αποκαλούσε «βολτέρο» για τη μανία-ανάγκη του για βόλτα. Υπήρχε ένα υπόγειο ρεύμα αντιπάθειας μεταξύ του γιατρού και του Οδυσσέα απ' τον καιρό που ο δεύτερος αρρώστησε.

Πρέπει να ήταν το πρώτο καλοκαίρι μας στο «Πεσμένο 12». Εμείς τον βρήκαμε ήδη άρρωστο, όταν νοικιάσαμε το σπίτι. Με το γιατρό γνωριζόταν από χρόνια. Από τότε που αγόρασαν μαζί τα οικόπεδα δίπλα στη θάλασσα κι έχτισαν. Το δικό μας βρισκόταν στο μέσο, αν και, όταν τα 'βλεπες απ' τη μεριά της θάλασσας, όλα φαίνονταν σαν ένα απ' την πυκνή βλάστηση. Ούτε οι πόρτες πια ξεχώριζαν εξαιτίας των αναρριχητικών.

«Ξέρεις τι ωραίος άντρας ήταν πριν καταντήσει έτσι;» μας εξηγούσε ο γιατρός, παρουσία του Οδυσσέα.

«Δημήτρη...» τον επέπληττε ο Πέτρος ανήσυχος με τη φόρα που 'χε πάρει.

«Άφησέ τον να ξεράσει τη χολή του, παιδί μου», μουρμούριζε ερεθισμένος ο άρρωστος.

«Η Σοφία τον ερωτεύτηκε σαν καλλονό, αλλά, προσέξτε, την καυλώνει πραγματικά τώρα, που τον σέρνει στην αμμουδιά. Φαντάζεται πως σέρνει τον Ρόμελ...»

Ο γιατρός έμενε σκεφτικός, θριαμβευτής με το αποτέλεσμα, παραδοκώντας τη στιγμή για να προσθέσει τα φαρμακερά κερασάκια του:

«Μερικοί άνθρωποι, μάλλον μερικοί άντρες, όπως ο κύριος αποδώ, είναι προκλητικοί ακόμη και στις υποτιθέμενες

αρρώστιες. Είσαι γεμάτος τρικ, αγαπητέ Οδυσσέα... Και τυχερός που η Σοφία δεν ξεπέρασε το στάδιο της λατρείας για τους μάγους και τους κομφερανσιέ».

Χασκογελούσαμε βυθισμένοι στα ροδακινιά ρεψίματα των «σναπς», σίγουροι πως κοροϊδεύαμε τους παραθαλάσσιους αρχάγγελους των ψυχών, σίγουροι πως ξορκίζαμε το κακό, αδιάφοροι για τους αρουραίους που έτρεχαν σαν τρελοί πάνω στα καλώδια του ηλεκτρικού, για τα γυάλινα βλέμματα τους όταν συναντιόνταν αστραπιαία με τα δικά μας.

«Ποντίκια είναι ή αρουραίοι;» ρωτούσε ο Πέτρος, που, αν και περνούσε το δεύτερο καλοκαίρι του μαζί μας, δεν μπορούσε να συμφιλιωθεί με την ιδέα πως δυόμισι μέτρα πάνω απ' τα κεφάλια μας έστηναν τα πάρτι τους τρωκτικά ή ποιος ξέρει τι άλλο.

«Κάνε ότι δεν τους βλέπεις» μουρμούριζε η Σοφία χωρίς να παραιτηθεί απ' το χαμόγελό της, σκουπίζοντας με χαρτοπετσέτα το στόμα του Οδυσσέα.

«Αρουραίοι είναι. Κάθε βράδυ κι άλλοι, γιατί το ξημέρωμα, όταν σβήσουμε το φως, θα τους φάει το φίδι», απαντούσε η Αύρα με ανατριχιαστική φωνή απ' τη σεζλόνγκ.

Η Χλόη κοιμόταν ευτυχισμένη στην αγκαλιά της αδελφής της.

«Δεν υπάρχει φίδι, ανόητη», την έκοβε η Όλγα.

«Λίγο καφέ αλά Λουφτχάνσα, παρακαλώ, και να πάμε για ύπνο. Αύριο έχω χειρουργείο».

«Πήγε τρεις, αγάπη μου», ψιθύριζε η Σοφία στον Οδυσσέα, που προσπαθούσε να κρατήσει τα μάτια του ανοιχτά.

Ο καφές «αλά Λουφτχάνσα» έφτανε –λίγο πιο πετυχημένος σε γεύση από τον «αλά Ολυμπιακή» της Σοφίας– και η παρέα τραβούσε για ύπνο.